

กระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา โดยพุทธสันติวิธี*

A Process of Buddhism Propagation of the Council of Thai Bhikkhus in the U.S.A. by Buddhist Peaceful Means

¹พระวิเทศวิสุทธิดุณ สมัคร์ สมคโค และ พระปราโมทย์ วาทโกวิโท

¹Phra Videsvissuddhikhun Smak Samaggo and Phra Pramote Vadakovido

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: watohio@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการดังนี้ 1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหา อุปสรรค การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา และแนวคิด หลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามนวัตกรรมการร่วมสมัย 2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา และ 3. เพื่อนำเสนอกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูป

ผลการวิจัยพบว่า 1. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาประสบปัญหาหลายด้าน เช่น พระธรรมทูตไม่เข้าใจกลุ่มเป้าหมาย ขาดทักษะการสื่อสารและการใช้ภาษาที่ทันสมัย รวมถึงการให้ความรู้ที่ไม่สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน มีข้อจำกัดด้านกฎหมายและวัฒนธรรมต่างชาติ แนวทางแก้ไขคือการปรับรูปแบบการเผยแผ่ให้หลากหลาย เช่น จัดกิจกรรมร่วมกับวัดนานาชาติ จัดทำหนังสือธรรมะ วิทยุบรรยายธรรมออนไลน์ และกลุ่มปฏิบัติธรรม รวมถึงการดำเนินโครงการตามนโยบาย “ตกปลานอกบ้าน ประสานสิบทิศ ผูกมิตรทั่วหล้า บริหารปัญญา สาริกาบ่อนเหยื่อ” เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในระดับสากล 2. หลักโอวาทปาฏิโมกข์ เป็นหัวใจสำคัญที่พระธรรมทูตยึดถือ ได้แก่ หลักการ 3 : ไม่ทำบาป ทำความดี ทำใจให้บริสุทธิ์ อุดมการณ์ 4 : ความอดทน อดกลั้น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ความสงบทั้งกาย วาจา ใจ และนิพพานเป็นเป้าหมายสูงสุด วิธีการ 6 : ไม่กล่าวร้าย ไม่ทำร้าย รักษาความประพฤติให้น่าเลื่อมใส เคารพกฎระเบียบ ขนบธรรมเนียม รู้จักประมาณในการใช้สิ่งต่าง ๆ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และฝึกจิตใจให้สงบ มีประสิทธิภาพ ทั้งหมดนี้ช่วยให้พระธรรมทูตบรรลุเป้าหมายพระพุทธศาสนา 3. กระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี ได้โมเดลในการนำเสนอ คือ RPCCC MODEL ประกอบด้วย 1) Receiver วิเคราะห์ผู้รับสาร 2) Planning วางแผนการเผยแผ่ 3) Concept วางกรอบแนวคิด 4) Content เนื้อหาสาระการเผยแผ่ 5) Communication การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของพระธรรมทูตสายต่างประเทศ องค์การสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา บุคคลทั่วไป องค์กร ชุมชน สังคม ตลอดถึงประเทศชาติ

คำสำคัญ: การเผยแผ่พระพุทธศาสนา; สมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา; พุทธสันติวิธี

Abstract

This research article has three main objectives: 1. To study and analyze the context, problems, obstacles, and challenges in propagating Buddhism by the Council of Thai Bhikkhus in the United States, as well as the concepts and principles of propagation according to contemporary innovations. 2. To examine and analyze Buddhist peaceful means that facilitate the propagation of Buddhism by the Council of Thai Bhikkhus in the United States. 3. To propose a process for propagating Buddhism by the Council of Thai Bhikkhus in the United States through Buddhist peaceful means. This qualitative research was conducted by interviewing 20 key informants.

Research Findings: 1. The propagation of Buddhism by the Council of Thai Bhikkhus in the United States faces several challenges, such as a lack of understanding of target groups, inadequate communication skills, and the use of outdated language and teaching methods that do not align with contemporary contexts. Legal and cultural barriers also pose significant obstacles. Solutions include diversifying propagation methods, such as collaborating with international temples, publishing Buddhist books, broadcasting Dharma content via radio and online platforms, and organizing meditation groups. Initiatives should align with the policy of “casting the net far, uniting all directions, fostering global friendships, managing with wisdom, and nurturing others” to promote mutual understanding and international cooperation. 2. The *Ovāda-pāṭimokkha* is the core principle upheld by Thai missionaries, consisting of: Three Principles: Refraining from evil, doing good, and purifying the mind. Four Ideals: Patience, tolerance, non-harm, peace in body, speech, and mind, with Nirvana as the ultimate goal. Six Methods: Avoiding harsh speech and harm, maintaining conduct that inspires trust, respecting rules, customs, and traditions, practicing moderation, living in suitable environments, and cultivating mental tranquility with efficiency. These principles guide Thai missionaries toward achieving the objectives of Buddhism. 3. The propagation process by the Council of Thai Bhikkhus in the United States, employing Buddhist peaceful means, resulted in the RPCCC MODEL: Receiver: Analyzing the audience. Planning: Strategic planning of propagation. Concept: Defining conceptual frameworks. Content: Developing relevant and meaningful content. Communication: Effective communication for propagation. This model constitutes a new body of knowledge that enhances the work of overseas missionaries, the Council of Thai Bhikkhus in the United States, individuals, organizations, communities, society, and the nation.

Keywords: Buddhism Propagation; The Council of Thai Bhikkhus in the U.S.A.; Buddhist Peaceful Means

บทนำ

ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยองค์กรสมัชชาสงฆ์ไทยได้ดำเนินการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงได้ขยายตัวในรัฐต่าง ๆ มีการสร้างวัดขึ้นเกิดทุกปี และกิจกรรมด้านการเผยแผ่มากมาย (Phramaha Samarn Jataviriyo (Sasisuwanphong), 2020) ซึ่งมีทั้ง จุดต่อ และจุดเด่น ซึ่งจะต้องปรับแก้ในจุดด้วย และคงรักษาต่อยอดจุดเด่นของการเผยแผ่เอาไว้ และจำเป็นที่จะต้องศึกษากระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา โดยพุทธสันติวิธี เพื่อสร้างแนวทางการเผยแผ่ให้รุ่งเรืองและมั่นคง เป็นต้นแบบที่สามารถประยุกต์เนื้อหาด้านหลักธรรมและศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเผยแผ่ธรรมด้วยการใช้กระบวนการของพุทธสันติวิธี นำไปสู่สันติสุขภายในองค์กรสมัชชาสงฆ์ไทยและสังคมอเมริกาซึ่งเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมความหลากหลายทางด้านความเชื่อและวิถีปฏิบัติ ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องประกอบด้วย 1) คุณลักษณะผู้นำในด้านเชิงกลยุทธ์ 5 ด้าน ดังนี้ (1) เป็นผู้มีความคิดความเข้าใจกระบวนการเผยแผ่ในระดับสูง (2) เป็นผู้มีความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ในการเผยแผ่ได้ (3) การมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับงานเผยแผ่ในอนาคตได้ (4) วิธีคิดเชิงปฏิบัติด้านการเผยแผ่ต้องดี (5) การกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการเผยแผ่ต้องเด่น 2) คุณสมบัติพระธรรมทูตตามแนวโอวาทปาติโมกข์ ที่เป็นคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตน คือ พระธรรมทูตต้องมีความอดทนต่อความยากลำบาก ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามารบกวน เป้าหมายในการเผยแผ่ คือ การละชั่ว ตั้งอยู่ในความดี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ 3) คุณสมบัติจำเพาะ 8 ประการที่เป็นแบบอย่างแก่พระธรรมทูต ได้แก่ รู้จักฟัง พูดให้ผู้อื่นฟังได้ ใฝ่ศึกษา มีความจำดี เป็นผู้รู้ชัดแจ้ง สามารถอธิบายให้คนอื่นเข้าใจได้ ฉลาดในการเป็นผู้นำ และไม่ก่อการทะเลาะวิวาท งานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ได้เป็นอย่างดีหากพระธรรมทูตได้ยึดหลักดังกล่าวมาปฏิบัติเป็นแนวทางในการทำงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

สมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับชุมชนไทยและคนท้องถิ่นมาก มีพระธรรมทูตสายต่างประเทศที่ไปปฏิบัติศาสนกิจในสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนมาก และมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชนเสมอมาทั้งระดับพื้นฐาน คือให้ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ประชาชนสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่าง รมเย็นเป็นสุข โดยอาศัยหลักธรรม เช่น หลักพรหมวิหาร หลักสังคหวัตถุ เบญจศีล เบญจธรรม ทิริโอดตปเป และหลักธรรมระดับขั้นสูงในพระพุทธศาสนาที่ ทุกคนสามารถนำไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาจิตไปสู่ความพ้นทุกข์ คือ การฝึกเจริญวิปัสสนากรรมฐาน หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาจึงมีคุณค่าและมีประโยชน์สูงสุดที่จะนำพามนุษย์ให้สามารถใช้ชีวิตในโลกปัจจุบันได้อย่างมีความสุข (Phra Phromwachirayan (Prasit Khemongkaro), 2003) และพระพุทธศาสนามีคำสอนที่จะช่วยให้มนุษย์ทุกคนสามารถพัฒนาศักยภาพชีวิตของตนเองจนสามารถก้าวสู่ความหลุดพ้นได้ เป็นคุณลักษณะพิเศษ ทางพระพุทธศาสนาสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาซึ่งก่อตั้งมากว่า 50 ปี ได้ทำการเผยแผ่พระธรรม คำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเผยแผ่สิ่งที่ดีงามเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโลกโดยแท้ นี่คือการเผยแผ่หรือวัตถุประสงค์ของการเผยแผ่ธรรมของพระธรรมทูต (Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto), 2003) ซึ่งในการไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศนั้นพระธรรมทูตแต่ละรูปจะต้องใช้ความรู้ความสามารถ ความอดทน และเสียสละที่จะทำให้งานเผยแผ่ได้บรรลุผลตามที่ต้องการ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้ เพราะว่า ได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นพระธรรมทูตในสหรัฐอเมริกา ได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาในเป็นเวลากว่า 20 ปี และได้รับรู้รับฟังปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ทั้งจากพระธรรมทูตและบุคคลทั่วไปที่สนใจในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยตระหนักถึง กระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกายัง

ไม่ประสบความสำเร็จ เท่าที่ควรนี้จะทำให้มีผลกระทบต่อสมาชิกชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา และพระธรรมทูตที่ปฏิบัติหน้าที่ สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกเอา สมาชิกชาสงฆ์ไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นพื้นที่ศึกษานั้น เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศใหญ่ซึ่งประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติหลายวัฒนธรรมและเป็นประเทศที่มีความเจริญทางวัตถุสูงสุดมีวัดไทยอยู่ทั่วเกือบทุกรัฐของประเทศประมาณ 122 วัด มีพระธรรมทูตไทยปฏิบัติ หน้าที่อยู่ประมาณ 500 รูป การสำรวจข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ศึกษาซึ่งจะทำให้ได้ภาพรวมของปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อศึกษากระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหา อุปสรรค การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมาชิกชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา และแนวคิด หลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามนวัตกรรมร่วมสมัย
2. เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมาชิกชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา
3. เพื่อนำเสนอกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมาชิกชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นเชิงปฏิบัติการแบบวิจัยสังจิมเดล (Action Research) ภายใต้กรอบดำเนินการวิจัยตามบันได 9 ขั้นตอน ด้วยการศึกษาดokumentary (Documentary Research) และการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาภาพรวมของบริบท พื้นที่ สภาพปัญหา สาเหตุอุปสรรค ผลกระทบ และความต้องการต่อกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมาชิกชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบ Face-to-Face Structural Interview ด้วยการดำเนินการแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 รูป/คน โดยแยกออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก คณะกรรมการบริหารของสมาชิกชาสงฆ์ไทย จำนวน 5 รูป
2. เจ้าอาวาส/หัวหน้าสงฆ์/พระธรรมทูต จำนวน 15 รูป
3. พระธรรมทูตผู้มีประสบการณ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประสบการณ์ในการเผยแผ่ไม่ต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 5 รูป

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมาชิกชาสงฆ์ไทยตามแนวศาสตร์สมัยใหม่ โดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ ตำราวิชาการ การศึกษาดokumentary (Documentary Research) วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลเนื้อหาจากอินเทอร์เน็ต และจากการสำรวจเอกสาร ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทบทวนเอกสารข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ทำการจดบันทึกลักษณะการบรรยาย (Descriptive) และนำมาข้อมูลมาอธิบายและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งได้นำแนวคิดทฤษฎีศาสตร์สมัยใหม่มาใช้ให้เหมาะสม ประกอบด้วยทฤษฎี RPCCC Model, หลักการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) และหลักการสื่อสาร SMCR

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมาชิกชาสงฆ์ไทย โดยค้นคว้าข้อมูลที่เป็นปฐมภูมิ (Primary Sources) จากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬา

ลงกรณราชวิทยาลัย และเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ อรรถกถา เอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความและเว็บไซต์ ได้นำหลักธรรมโดยตรงที่สอดคล้องประยุกต์ใช้เข้ากับกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา คือหลักโอวาทปาฏิโมกข์ คือ หลักการ 3 อุดมการณ์ 4 และวิธีการ 6 และได้มีการศึกษาเพิ่มเติมหลักธรรมเสริมอื่นมี หลักสังคหวัตถุ 4 ทุต 8 และ สัปปริสธรรม 7 เพื่อสนับสนุนนำมาใช้ในการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา

ขั้นตอนที่ 4 บูรณาการหลักศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ให้เหมาะกับสภาพปัญหาและความต้องการของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา การวิจัยนี้ เริ่มต้นจากการกำหนด หรือแสวงหาประเด็น (Issue) และปัญหา (Problem) จากนั้น นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สังคหวัตถุ 4 และแนวคิด ทฤษฎีตามศาสตร์สมัยใหม่ มี หลักโอวาทปาฏิโมกข์ ทฤษฎี RPCCC Model หลักการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) และหลักการสื่อสาร SMCR ที่ได้ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ และสังเคราะห์ นำมาบูรณาการตามพระพุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ การศึกษาแบบธรรมประยุกต์ โดยการยึดพระพุทธศาสนาเพื่อบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่

ขั้นตอนที่ 5 สร้างรูปแบบ หลักการ กระบวนการ ของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา โดยการจัดเวทีสนทนา กระบวนการสนทากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผ่านโปรแกรม zoom Meeting ออนไลน์ มีเจ้าอาวาส/ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระสงฆ์/พระธรรมทูต พระอาจารย์ที่ปรึกษา นักวิชาการทางศาสนา คณาจารย์ เจ้าหน้าที่สำนักพระพุทธศาสนา และผู้ทรงวุฒิ จำนวน 11 รูป/คน ร่วมอภิปราย/วิพากษ์/ข้อเสนอแนะในรูปแบบหลักการและกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการวิพากษ์ (Focus Group Discussion) ทำการจดบันทึกลักษณะการบรรยาย (Descriptive) และทำการสังเคราะห์ข้อมูลโดยจัดหมวดหมู่ แบ่งประเภท เปรียบเทียบวิเคราะห์ สังเคราะห์ อธิบาย ตีความ นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาพัฒนาและกำหนดเป็นกรอบเพื่อการออกแบบสร้างหลักการ Model ให้เหมาะสมสอดคล้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา และนำเสนอแนวทางกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องเหมาะสม จากข้อมูลดังกล่าว ได้หลักการ RPCCC Model โดยมีตัวย่อมาจาก R=Receiver คุณสมบัติผู้รับสาร P=Planning วางแผนการเผยแผ่ C=Concept วางกรอบแนวคิด C=Content เนื้อหาสาระการเผยแผ่ C=Communication การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ โดยมีหลักโอวาทปาฏิโมกข์เป็นหลักธรรมนำในการขับเคลื่อนหลักการนี้

ขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้เดินทางไปยังวัดไทย ลอสแอนเจลิส เมืองลอสแอนเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย เมื่อครั้งประชุมสมัชชาสงฆ์ไทยในปี พ.ศ. 2565 ในการนำเสนอหลักการ RPCCC Model และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทย โดยปฏิบัติตามหลักการ Model มีการประสานทบทวนกับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อมีการวิเคราะห์สอบถามกระบวนการกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทย มีประสิทธิภาพประสิทธิผล และเป็นไปตามวัตถุประสงค์เป้าหมาย เพื่อให้สอดคล้องรองรับกับบริบทของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี

ขั้นตอนที่ 7 ประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้น จากการดำเนินการพัฒนาพระธรรมทูต ผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาในสหรัฐอเมริกา จากการศึกษาและการนำเสนอลงสู่การปฏิบัติจริง ผู้วิจัยได้มีการประเมินผลโดยภาพรวม เช่น ความสามารถและทักษะความชำนาญของพระธรรมทูต ความเข้าใจในกระบวนการ วิธีการ ขั้นตอน และการให้ความสำคัญในกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทย รวมทั้งการมีประโยชน์และความพึงพอใจในกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทย โดยการสร้างแบบสอบถามและการสัมภาษณ์โดยตรงจากบุคคลผู้เข้าร่วมการอบรม โดยการใช้เครื่องมือคำถามสัมภาษณ์

แบบมีโครงสร้าง โดยกำหนดประเด็นระบุการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้น รวบรวมข้อมูลจากการประเมินผลการนำเสนอ พร้อมความคิดเห็นและคำแนะนำจากพระธรรมทูต

ขั้นตอนที่ 8 นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ (Body of Knowledge) ได้ศึกษาสังเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยได้นำหลักการ Model เดิมที่ได้ออกแบบสร้างไว้แล้วในบันไดขั้นที่ 5 นำมาปรับปรุงเสริมเพิ่มเติมเนื้อหาสาระสำคัญหลังจากการลงพื้นที่จริง โดยการออกแบบสร้างองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งมีหลักการ Model และกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องเสริมเพิ่มเติมให้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จนได้องค์ความรู้ใหม่ และได้เชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ารับฟังการนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ได้ และมีการอำนวยการมือถือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การถ่ายภาพ

ขั้นตอนที่ 9 กระบวนการติดตาม รักษา และพัฒนาต่อยอดให้การพัฒนาในพื้นที่เป้าหมาย มีความมั่นคง และยั่งยืนต่อไป ด้วยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การติดต่อสื่อสารสนทนาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ เพื่อทราบข่าวสารข้อมูลของกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ในการจัดทำสรุปกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาเป็นระบบอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และสามารถนำมาพัฒนาต่อยอดทางด้าน 1) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติพระธรรมทูตกับการวางแผนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา 2) การจัดการฝึกอบรมถวายความรู้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ที่สามารถใช้ได้ทุกสมัย และรุ่นต่อรุ่น เกิดความมั่นคงและยั่งยืน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ มีรายละเอียดซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ บริบท สภาพปัญหา และความจำเป็นเกี่ยวกับกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา โดยพุทธสันติวิธี และแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่าในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ซึ่งเป็นสภาพทั่วไปของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี ทำให้ทราบถึงปัญหาสาเหตุและปัจจัยที่สำคัญต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1) **ด้านจุดแข็ง** จุดแข็งของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา โดยพุทธสันติวิธี ประกอบด้วยพระธรรมทูตมีความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เนื่องจากได้รับการฝึกฝนและอบรมมาเป็นอย่างดี บริเวณวัดมีความสวยงามสะอาดร่มรื่นมีความเป็นสัปปายะดึงดูดผู้เข้ามาท่องเที่ยวหรือมาร่วมกิจกรรมในวัดได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้วัดยังจัดสถานที่สภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศของความเป็นพระพุทธศาสนาตามขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีไทย และวัดได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ไทยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมหาเถรสมาคมและพระมหาเถระได้ให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณและอุปกรณ์ซึ่งจะใช้ในการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา นอกจากนี้พุทธศาสนิกชนที่เข้ามาทำบุญในวัดต่างก็มีความเลื่อมใสศรัทธาเป็นพื้นอยู่แล้ว และมีความเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกันเนื่องจากมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นจุดแข็งประการที่สำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาคือมีความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของความเป็นไทยอยู่ ผู้เผยแผ่มีความรู้ความสามารถประกอบกับการบริหารจัดการบริหารบุคคลสถานที่และทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างลงตัว

2) **ด้านจุดอ่อน** จุดอ่อนในกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา โดยพุทธสันติวิธีคือภาษาในการสื่อสารที่พระธรรมทูตไม่สามารถสื่อสารให้รู้และเข้าใจเช่นเดียวกับเจ้าของภาษาได้ สถานที่ที่มีความคับแคบเนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของที่ดินและการก่อสร้างพร้อมทั้งงบประมาณในการก่อสร้างต่าง ๆ และพระธรรมทูตคงอยู่จำนวนน้อยคืออัตราการคงอยู่ไม่คงที่ และการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมของตะวันตกก็ทำได้ยากถือว่าเป็นจุดอ่อนประการหนึ่ง และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะสามารถนำไปใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) **ด้านโอกาส** โอกาสในกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยนำปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานไปสอนให้กับพุทธศาสนิกชนและชาวต่างชาติ เนื่องจากวิปัสสนากรรมฐานกำลังเป็นที่นิยมและได้รับความนิยมจากชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่มีความต้องการวัดไทยสูงมากเนื่องจากวัดที่สหรัฐอเมริกามีจำนวนน้อย สิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาที่สหรัฐอเมริกามีอย่างเท่าเทียมกันจึงสามารถทำการเผยแผ่ได้อย่างปลอดภัย และประชาชนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีทำให้มีเวลาในการพักผ่อน และโดยมากเวลาพักผ่อนพุทธศาสนิกชนก็จะเข้าวัดฟังธรรมประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาทำบุญทำกุศลทำให้จุดนี้เป็นโอกาสในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี

4) **ด้านอุปสรรค** อุปสรรคสำหรับกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี ด้านอุปสรรคคือ ประชาชนมีความหลากหลายทางด้านสังคมและวัฒนธรรมทำให้เกิดความยากต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการคมนาคมเดินทางถึงจะมีความสะดวกสบายแต่ก็มีปัญหาเรื่องของระยะทางที่ห่างไกลพอสมควร ช่องทางในการสื่อสารไม่สามารถเข้าถึงช่องทางการสื่อสารหลักของรัฐได้เนื่องจากว่ามีข้อจำกัดและค่าใช้จ่าย พุทธศาสนิกชนมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับประชาชนทั้งประเทศ ข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่ไม่สามารถประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาบางอย่างได้ ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี

สรุปได้ว่า สรุปผลของการวิเคราะห์ SWOT ประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ซึ่งเป็นสภาพทั่วไปของกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี ทำให้ทราบถึงปัญหาสาเหตุและปัจจัยที่สำคัญต่อกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งจุดแข็ง ได้แก่ พระธรรมทูตมีความรู้ความสามารถ มีบริเวณวัดที่สวยงามร่มรื่นเป็นสัปปายะ วัดมีบรรยากาศของความเป็นพระพุทธศาสนา ได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ไทย พุทธศาสนิกชนชาวไทยในสหรัฐอเมริกามีศรัทธาเข้มแข็ง มีความเป็นกัลยาณมิตร จุดอ่อน ได้แก่ ภาษาในการสื่อสาร สถานที่คับแคบ การคงอยู่ของพระธรรมทูต การปรับตัวเข้ากับสังคมและวัฒนธรรมตะวันตก ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โอกาส ได้แก่ วิปัสสนากรรมฐานเป็นที่นิยม พุทธศาสนิกชนมีความต้องการวัดไทยสูง สิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนา ความปลอดภัย คุณภาพชีวิต

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธสันติวิธี ที่เอื้อต่อกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่าผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี ซึ่งมีองค์ประกอบคือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) **ด้านผู้ส่งสาร** จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า กระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี ด้านผู้ส่งสาร ประกอบด้วย พระธรรมทูตมีความรู้ความสามารถในการเทศนา ปฏิบัติธรรมและทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารในช่องทางที่หลากหลาย มีความชำนาญผลิตสื่อธรรมะในหลายรูปแบบ มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ได้

ในระดับดี มีความสามารถในการจัดรายการวิทยุหรือบรรยายธรรมผ่านช่องทางวิทยุได้เป็นอย่างดี และสามารถสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ได้ในระดับดี

2) ด้านสาร จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า รูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี ด้านสาร ประกอบด้วย เนื้อหาสาระมีความหลากหลาย ในด้านเนื้อหาสาระและรูปแบบของสื่อที่มีความหลากหลายชนิด เช่นอยู่ในรูปของหนังสือธรรมะ ที่มีขนาดกะทัดรัด พกพาสะดวกมีสีสันที่น่าสนใจน่าหยิบอ่าน เป็นสิ่งพิมพ์ออนไลน์ เช่น ภาพประกอบเนื้อหาบรรยายธรรม จดหมายข่าวที่นำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ของวัด เป็นต้นว่ากิจกรรมหรือการเผยแพร่ การประกาศอนุโมทนาผู้ทำบุญ หรือเชิญชวนทำบุญ อยู่ในรูปของเสียงบรรยายธรรมที่สามารถนำไปเปิดในสถานีวิทยุได้ และสามารถนำไปเปิดเป็นเสียงตามสายภายในวัดได้ และอยู่ในรูปของวีดิโอธรรมะ ที่สามารถนำไปใช้ในการเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ และสามารถเปิดรับชมรับฟังการเผยแพร่ได้ตลอดเวลา

3) ด้านช่องทางการสื่อสาร จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า กระบวนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี ด้านช่องทางการสื่อสาร ประกอบ มีช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลายที่สามารถเข้าถึงพุทธศาสนิกชนได้หลายกลุ่มมีช่องทางที่มีประสิทธิภาพโดยเลือกช่องทางที่เหมาะสมที่สุดเพื่อให้เข้าถึงพุทธศาสนิกชนได้มากที่สุด เช่นผ่านทางเว็บไซต์ของวัด ช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook YouTube วิทยุออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ วารสาร หนังสือ เป็นต้น

4) ด้านผู้รับสาร จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า กระบวนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี ด้านผู้รับสาร ประกอบด้วย การปรับพื้นฐานผู้รับการเผยแพร่ให้มีความรู้ในเบื้องต้นมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำการเผยแพร่นั้นเป็นเบื้องต้นก่อน มีการประเมินก่อนและหลังทำการเผยแพร่เพื่อตรวจสอบว่าผู้รับการเผยแพร่นั้นมีความรู้มากน้อยเพียงใดจะใช้วิธีการหรือธรรมะข้อใดในการเผยแพร่เมื่อไหร่แผนเสร็จแล้วก็ทำการประเมินว่าผู้รับการเผยแพร่นั้นมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่อย่างไร เพื่อนำเอาความรู้นั้นไปปรับกระบวนการและวิธีการเผยแพร่ที่เหมาะสมมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเผยแพร่เพื่อ เลือกธรรมะและวิธีการหรือช่องทางที่จะเข้าถึงได้ง่ายสร้างแรงจูงใจให้เกิดกับผู้รับการเผยแพร่ให้มีศรัทธา ความเลื่อมใสที่จะเป็นตัวนำเข้าสู่เนื้อหาสาระธรรมะจนถึงขั้นปฏิบัติ ให้เกิดมรรคผล

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อนำเสนอกระบวนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี ผู้วิจัยได้พัฒนาและนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ RPCCC Model หลักการแนวคิดนี้เพื่อใช้ในกระบวนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี ผลการวิจัยพบว่า

1) R (Receiver) ผู้รับสาร ให้อูที่ผู้รับสารว่ามีความทุกข์เรื่องอะไรหรือต้องการอะไรต้องวิเคราะห์ให้ถูกต้อง เพื่อที่จะหาทางดับทุกข์หรือแก้ปัญหาให้ได้ การเผยแพร่พระพุทธศาสนาต้องเริ่มต้นว่าวิเคราะห์ว่า จะไปเผยแพร่ให้ใคร

2) P (Planning) วางแผนการเผยแพร่ ก็มาวิเคราะห์วางแผน พอเห็น Receiver มีความเพนพ่อยด์แบบนี้แล้ว มีจุดเจ็บปวดบางอย่างนี้ มีสาเหตุเกิดขึ้นเพราะเหตุแบบนี้ ว่ามีความทุกข์แบบนี้มีสาเหตุแบบนี้ หลังจากนั้นก็มาหาจุดจับใจ ว่าถ้าจะทำให้ Receiver ที่มีความทุกข์ ให้เขามีความสุขหรือแก้ปัญหาให้จะต้องดำเนินการอย่างไร

3) C (Concept) กรอบแนวคิด เมื่อได้กรอบแนวคิดหรือหลักคิดที่เหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ว่า เรามีจริตแบบไหน ชอบแบบไหน

4) C (Content) เนื้อหาสาระ ใส่รายละเอียดของเนื้อหาให้เหมาะกับจริตแนวนั้น การเผยแพร่งก็จะประสบความสำเร็จ

5) C (Communication) การสื่อสาร เมื่อได้กรอบแนวคิดเหมาะกับจริต ก็ใส่เนื้อหาให้เหมาะสมกับบุคคลนั้น ก็แสดงออกไปซึ่งสามารถทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามทำให้ได้องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมาชิกสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธีในแต่ละด้าน สามารถนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้ ซึ่งมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

Figure 1: New Body of Knowledge — RPCCC Model (Developed by the Researcher)

จากแผนภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า RPCCC MODEL ประกอบด้วย 1) Receiver วิเคราะห์ผู้รับสาร 2) Planning วางแผนการเผยแผ่ 3) Concept วางกรอบแนวคิด 4) Content เนื้อหาสาระการเผยแผ่ และ 5) Communication การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมาชิกสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี นั้นจะต้องมีกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สาเหตุและปัจจัยที่เกื้อหนุนในการเผยแผ่ คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ในส่วนของผู้ส่งสารคือพระธรรมทูตหรือบุคลากรทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพที่เพียงพอจากผู้ปกครองสงฆ์ ภายใต้นโยบายและแผนปฏิบัติการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ ให้มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและมีความสามารถในการบริหารจัดการด้วย ในส่วนของสารคือหลักธรรมที่อยู่ในรูปของสื่อหรือองค์ความรู้ ก็จะต้องมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือมีความสมบูรณ์ทั้งในเนื้อหาและคำอธิบาย สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ผลจริง มีที่มาน่าเชื่อถือตามพระไตรปิฎกหรือนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาที่เป็นที่ยอมรับ มีการเรียงลำดับข้อมูลอย่างเป็นเหตุเป็นผลกัน และจัดเก็บอยู่ในรูปของสื่อที่สามารถสืบค้นได้ง่าย ในส่วนช่องทางการสื่อสารคือ ช่องทางที่ใช้ในการเผยแผ่ควรจะเป็นช่องทางที่ใช้กันอย่างแพร่หลายและได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายคือ ช่องทาง

ออนไลน์ Facebook YouTube สถานีวิทยุ หรือรายการโทรทัศน์ที่รัฐให้การสนับสนุน นอกจากนั้น ก็ต้องไม่ทิ้งช่องทางเดิม คือการเทศนาสอน การจัดการเรียนการสอน หรือการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่แฝงไปด้วยธรรมะ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมประเพณีเดิมที่เคยปฏิบัติมา ในส่วนของผู้รับสาร ผู้เผยแพร่จะต้องเป็นผู้ควบคุม โดยทำการประเมินก่อนการเผยแพร่ เพื่อแยกกลุ่ม และทราบข้อมูลในเบื้องต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเลือกสรรวิธีการสอนและธรรมะที่มีความเหมาะสม

การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี เป็นขั้นตอนในการปฏิบัติการเผยแพร่โดยจะเริ่มจากการวางแผน ในที่นี้หมายถึงการวางแผนระบบและกลไก ในส่วนที่เป็นระบบ คือจะต้องมีการ วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ด้วยวิธีการ SWOT Analysis ก่อน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการวางแผนระบบการปฏิบัติการเผยแพร่ โดยมีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ที่จะดำเนินการ วางแผนงบประมาณ พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัด จากนั้นในส่วนของกลไกก็กำหนดบุคลากรจัดตั้งองค์กรมอบหมายงานให้รับผิดชอบ เมื่อได้ตั้งนั้นแล้วก็ดำเนินการลงมือปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีการตรวจสอบ ใส่ใจ ตรวจสอบเป็นระยะ ๆ รายงานผลให้คณะกรรมการหรือองค์กรทราบเรื่อย ๆ เมื่อพบจุดบกพร่องก็นำมาแก้ไข เมื่อพบว่าดีแล้วก็พัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

กระบวนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาตามพุทธวิธีการสอน 4ส เป็นหลักการที่เป็นตัวกำกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้เป็นที่ไปด้วยความถูกต้องเรียบร้อยดีงาม ประกอบด้วยส่วนสำคัญคือ สันถัสสนาแจ่มแจ้ง คือต้องมีการอธิบายขยายความธรรมะให้ชัดเจนเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายอธิบายหัวข้อธรรมที่ยากด้วยภาษาที่ง่าย เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้เข้าใจ ปรับปรุงวิธีการนำเสนอให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นเช่น ปรับจากการแสดงพระธรรมเทศนาเป็นปาฐกถาหรือการปุจฉาวิสัชนาเป็นต้น จากนั้นนำสู่การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเพื่อให้รู้แจ้งเห็นจริงในหลักธรรมคำสั่งสอน ด้านสมาทปนา จุงใจ จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ก่อนการเผยแพร่อย่างทั่วถึง ปรับเนื้อหาสาระให้น่าสนใจ กระชับ ชัดเจน สมาทปนา จุงใจ ด้านสมุตเตชนา ต้องมีการปลุกใจให้พุทธศาสนิกชนเกิดความวิริยะอุตสาหะในการทำสมาธิ ให้มีความมุ่งมั่นในการทำดี ปลุกใจให้กล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ดี และปลุกใจให้เกิดมีจิตสาธารณะเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ ทำความดีเพื่อสังคมและให้เขาสามารถเป็นที่พึ่งของตนเองได้และเป็นที่ยึดเหนี่ยวกันได้อย่างดีได้โดยการใช้ธรรมะ และด้านสัมพันธสนา ต้องรู้จักการปลอบชโลมให้พุทธศาสนิกชนเกิดปีติความยินดีในการทำสมาธิ และในส่วนของเนื้อหาที่ต้องมีการปรับปรุงให้เนื้อหาเป็นปัจจุบันเข้ากับสถานการณ์เป็นเรื่องที่น่าฟังฟังแล้วไม่เครียดสร้างความร่าเริงบันเทิงใจได้ ใช้วิธีการเผยแพร่ในลักษณะของธรรมบันเทิง อาจจะใช้ตัวอย่างของพระเถระหรือพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงในการนำเสนอมาประกอบด้วยก็ได้ นำเสนอประกอบกับนิทานชาดกเล่าเรื่องประกอบธรรมะแทรกแนวคิดแง่คิดและข้อธรรมต่าง ๆ ในเรื่องราว นั้น ๆ แสดงอานิสงส์ของการทำบุญให้ประชาชนได้รับทราบอย่างชัดเจนเพื่อให้เกิดความร่าเริงบันเทิงธรรมและสนใจที่จะทำบุญปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี” ผู้วิจัยได้สรุปผลวิจัยตามเนื้อหาที่ปรากฏแล้วข้างต้น และมีประเด็นสำคัญที่น่าไปสู่การอภิปรายผลดังต่อไปนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าสภาพทั่วไปของกระบวนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วย การไม่เข้าใจกลุ่มคนผู้เข้ามาเรียนรู้ปฏิบัติธรรม ประสิทธิภาพในการสื่อสารและการใช้ภาษา สื่อไม่ทันสมัยใช้วิธีแบบดั้งเดิม ให้ความรู้ที่ไม่สอดคล้องกับปัจจุบัน และขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมต่างชาติ โดยพระธรรมทูต

จะต้องเกื้อกูลสังคมโดยศึกษาจิตของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง งานเผยแผ่ของสมัชชาสงฆ์ในสหรัฐอเมริกาจะต้องมีหลากหลายวิธี และร่วมกิจกรรมกับวัดต่าง ๆ ไม่ใช่วัดไทยเท่านั้นต้องไปร่วมกิจกรรมของวัดประเทศอื่น ๆ มีการบริการหนังสือธรรมะ วิทยุ บรรยายธรรมออนไลน์ กลุ่มปฏิบัติธรรม กลุ่มทางสังคม โครงการกายใจไปด้วยกัน ตามนโยบายของพระพรหมบัณฑิตว่า ตกปลานอกบ้าน ประสานสิบทิศ ผูกมิตรทั่วหล้า บริหารปัญญา สาริกาบ่อนเหยื่อ โดยมุ่งเน้นเอาคนไทยให้อยู่ก่อนแล้วขยายไปสู่คนท้องถิ่น ผ่านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยความสงบ ซึ่งในต่างประเทศบางครั้งมีวัตถุประสงค์แต่มีความหว่าเหว จึงต้องอาศัยพระธรรมทูตเข้าไปเยียวยาทางด้านจิตใจผ่านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่ต้องปฏิบัติตามแนวทางของโอวาทปาติโมกข์ยึดหลักการ วิธีการ อุดมการณ์ ถือว่าเป็นแบรนด์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยยึดรูปแบบตามแนวทางของพระพุทธเจ้า โดยยึดว่าการไม่ทำบาป ทำความดี และทำจิตใจให้ผ่องใส โดยพระพุทธเจ้ามุ่งชั้นธรรมในหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันทุกมิติ ซึ่งพระธรรมทูตจะสามารถอยู่กับบุคคลที่มีความเห็นต่างได้โดยเฉพาะความเห็นต่าง ความเชื่อต่าง อุปสรรคสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสหรัฐอเมริกาคำตอบคือ ความเชื่อที่แตกต่าง ซึ่งเป็นที่อุปสรรคและเป็นโอกาสก็ได้ เราจึงควรพยายามใช้ศัพท์ของภาษาท้องถิ่น เพราะถ้าเราจะเข้าวัฒนธรรมจะต้องเรียนรู้ศาสนาในพื้นที่ จะต้องศึกษาบริบทของสังคมนั้น ๆ ศึกษาแนวคิดคือสติสมาธิปัญญา ออกแบบการเผยแผ่ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะเอาต่างชาติอยู่จะต้องปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานโดยยึดพระอัสสชิเป็นฐานที่มีความสงบเย็น พระธรรมทูตจะต้องปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานให้เข้าถึงอย่างแท้จริง หลักสำคัญจะต้องยึดในโอวาทปาติโมกข์จะกล่าวร้ายว่าร้ายใคร โดยรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะต้องสื่อสารให้เหมาะสมกับคนในพื้นที่ จะต้องใช้ภาษาการสื่อสารที่มีความเหมาะสม แต่สิ่งที่น่าห่วงมากคนต่างชาติไปวัดเมียนมาร์ วัดลาว วัดกัมพูชาเพราะผู้เผยแผ่ได้ภาษาอังกฤษ จึงต้องศึกษาภาษาเพราะอยากจะได้ใจต้องใช้ภาษาของเรานั้นเอง จึงขอให้ยึดแนวทางหลักการ วิธีการ อุดมการณ์ ของโอวาทปาติโมกข์ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Suriya Aphiwatthano (Masunthia) (2020) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักโอวาทปาติโมกข์ : หลักการ อุดมการณ์และวิธีการ ผลการวิจัยพบว่าโอวาทปาฏิโมกข์คือหลักคาสอนของพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระอรหันตสาวก โดยสาระสำคัญของโอวาทปาฏิโมกข์นั้น เป็นนโยบายหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการสร้างความเข้าใจ ความชัดเจนในหลักการและวิธีการให้แก่คนทั้งหลายและหลักการนั้นต้องดำเนินอยู่ในแนวทางแห่งความพ้นทุกข์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่ากระบวนการการรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา โดยพุทธสันติวิธี มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ กระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักพุทธวิธี 4ส ในด้านการเผยแผ่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nakmoodjalin (2019) ที่ได้วิจัยเรื่อง "วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี" ผลการวิจัยพบว่า การบริหารที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยความรู้ด้านทฤษฎีและหลักการบริหาร เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ พระพุทธเจ้าทรงใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารองค์กรและเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยอาศัยกระบวนการและทรัพยากรทางการบริหารเป็นปัจจัยสำคัญ

ในส่วนของการวางแผนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สิ่งที่สำคัญยิ่งซึ่งผู้วิจัยได้ค้นพบคือ การกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่จะต้องมีความสืบเนื่องมาจากนโยบายของคณะสงฆ์ที่จะต้องมาศึกษาปัญหาสาเหตุแนวทางและวิธีการในการแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งกำหนดนโยบายร่วมกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Suriya Aphiwatthano (Masunthia) (2020) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวคิดและหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา” ผลการวิจัยพบว่า

สรุป

ผลงานวิจัยนี้สรุปได้ว่า จุดแข็งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา โดยพุทธสันติวิธีประกอบด้วย 1สภาพปัญหาของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา พระธรรมทูตไม่เข้าใจกลุ่มคนผู้เข้ามาเรียนรู้ปฏิบัติธรรม ขาดประสิทธิภาพในการสื่อสารและการใช้ภาษาสื่อไม่ทันสมัยใช้วิธีแบบดั้งเดิม ให้ความรู้ที่ไม่สอดคล้องกับปัจจุบัน ข้อจำกัดด้านกฎหมาย และขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมต่างชาติ โดยพระธรรมทูตจะต้องเกื้อกูลสังคมโดยศึกษาจริตของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง งานเผยแผ่ของสมัชชาสงฆ์ในสหรัฐอเมริกาจะต้องมีหลากหลายวิธี และร่วมกิจกรรมกับวัดต่าง ๆ ไม่ใช่วัดไทยเท่านั้น ต้องไปร่วมกิจกรรมของวัดประเทศอื่น ๆ มีการบริการหนังสือธรรมะ วิทยู บรรยายธรรมออนไลน์ กลุ่มปฏิบัติธรรม กลุ่มทางสังคม โครงการกายใจไปด้วยกัน ตามนโยบายของพระพรหมบัณฑิตว่า ตกปลานอกบ้าน ประสานสิบทิศ ผูกมิตรทั่วหล้า บริหารปัญญา สาริกาป้อนเหยื่อ 2) หลักโอวาทปาฏิโมกข์ หลักการ 3 เป็นหัวใจสำคัญของพระธรรมทูตยึดถือนำไปปฏิบัติให้เข้าถึงจุดมุ่งหมายของพระพุทธศาสนา ได้แก่ ไม่ทำบาป ทำแต่ความดี ทำให้ใจบริสุทธิ์ อุดมการณ์ 4 พระธรรมทูตจำเป็นต้องทำเสมอ ได้แก่ ความอดทน ความอดกลั้น เมื่อประสบกับสิ่งที่ไม่ชอบใจ ไม่ทำร้าย ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ความสงบ คือให้สงบทั้งทางกาย วาจา ใจ นิพพาน คือการดับทุกข์ เป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา วิธีการ 6 เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับพระธรรมทูต ได้แก่ การไม่กล่าวร้าย การไม่ทำร้าย รักษาความประพฤติให้น่าเลื่อมใส เคารพพระเบียดวินัย กฎกติกา ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคม ความเป็นผู้รู้จักประมาณ รู้จักความพอดีในการใช้สอยสิ่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและพอเพียง อยู่ในสถานที่ที่มีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ฝึกหัดพัฒนาจิตใจให้สงบอย่างมีประสิทธิภาพที่ดี และ 3) กระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาโดยพุทธสันติวิธี ได้โมเดลในการนำเสนอ คือ RPCCC MODEL ประกอบด้วย 1) Receiver วิเคราะห์ผู้รับสาร 2) Planning วางแผนการเผยแผ่ 3) Concept วางกรอบแนวคิด 4) Content เนื้อหาสาระการเผยแผ่ 5) Communication การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ซึ่งจะส่งผลต่อการทำงานของพระธรรมทูตสายต่างประเทศ องค์การสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา บุคคลทั่วไป องค์กร ชุมชน สังคม ตลอดถึงประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 คณะสงฆ์ในไทยและต่างประเทศต้องร่วมมือกันศึกษาปัจจัย ปัญหา และสาเหตุที่มีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจน

1.2 ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอสำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ขณะเดียวกัน คณะสงฆ์ไทยควรร่วมมือกันสนับสนุนและส่งเสริมวัดไทยในต่างประเทศ

1.3 คณะสงฆ์ไทยและต่างประเทศควรร่วมมือกันเพิ่มศักยภาพพระธรรมทูตต่างประเทศ โดยจัดการศึกษาเฉพาะทางในระดับอุดมศึกษา แสวงหาพระธรรมทูตรุ่นใหม่ และสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 การพัฒนาศักยภาพพระธรรมทูตสายต่างประเทศของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศโดยเฉพาะ

2.2 ปัจจัยมูลเหตุแรงจูงใจพระธรรมทูตสายต่างประเทศเพื่อการศึกษาพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุและต้องการศึกษาพระพุทธศาสนาของประชาชน เพื่อนำมาวิเคราะห์และหาแนวทางในการเผยแผ่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3 รูปแบบของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ เนื่องจากรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ ประชาชนมีความหลากหลายวัฒนธรรมและความเชื่อ จึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบใดในการเผยแผ่ที่มีประสิทธิภาพ

References

- Nakmoodyalin, B. (2019). An Analysis of Organization of Buddhist Propagation of the Uhaithani Buddhist Propagation Centre. *Journal of Social Science Panyapat*, 1(1), 23-30.
- Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto). (2003). The Strategy for Strengthening Propagation of Buddhism. *Training Oversea Dhammaduta Bhikkhus Program 9 May 2003* (pp. 5-6). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Phutthamonthon, Nakhon Pathom.
- Phra Phromwachirayan (Prasit Khemongkaro). (2003). *The Way of the Dhammaduta in Oversea Dhammaduta Batch 9*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Srirattanamoli (Somkid Suratecho/Laochalard). (2017). The Buddhism Propagating Model of Thai Buddhist Monks in the Republic of Singapore. *Journal of Graduate Studies Review*, 13(Special No.2), 97-108.
- Phra Wiman Kamphirapanyo (Triakamon). (2012). *Propagation in Uru-Valen Senanikom as a Prototype of the Buddha's Way of Propagating Buddhism*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Phramaha Amnuay Meeraka. (2016). Guidelines for the Propagation of Buddhism in Foreign Countries: A Case Study in the Netherlands. *Buabundit Journal of Educational Administration*, 16(1), 169-176.
- Phramaha Samarn Jataviriyo (Sasisuwanphong). (2020). The Study of Characteristics of Dhammaduta Bhikkhus for Propagating Buddhism in United States of America. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 5(7), 114-125.
- Phramaha Suriya Aphiwatthano (Masunthia). (2020). Propagation of the Buddhism Ovadapatimokkha: Principle, Ideology and Method. *Journal of MCU Humanities Review*, 6(1), 359-367.